

جمعه گردی های اسماعیل نوری علا

وعده گاهی برای اندیشیدن به ایران آزاد و آباد

اگر «گفتگو» های پیرامون سکولار دموکراسی ادامه یابد می توان امیدوار بود که شاهد ایجاد جبهه متحدی باشیم که در آن دموکراسی خواهان سکولار رنگارنگ به فردای رنگارنگ ایران می اندیشند و در عمل ثابت می کنند که نه تنها «رنگارنگی» صفت واقعی هویت واقعی ایران است بلکه لازم است، با توسل به بی طرفی و رواداری بنیادین سکولار دموکراسی، از دل رنگارنگی های قومی و مذهبی و فرهنگی مردم ایران به «وحدتی رنگین کمانی» رسید.

esmail@nooriala.com

در آستانه برگزاری سومین «کنگره سالیان» سکولار دموکرات های ایران» قرار گرفته ایم و من، بعنوان یکی از شرکت کنندگان در پایه گذاری این کنگره، و نیز عضوی از کمیته برگزاری اش، وظیفه خود می بینم که نکاتی چند را در مورد آن به اطلاع مخاطبان گرامی ام برسانم تا بدانند که چرا و چگونه این راه را پیموده ایم و می خواهیم تا کجا برویم.

این کنگره خود حاصل تجربه ای سه ساله نیز بوده است. سرگذشت اش با پایان یافتن شورها و هیجانات «جنبش سبز»، و حاصل شدن دست آوردهای تلخ و شیرین آن، آغاز شده و با این «تحلیل» زندگی آغاز کرده است که:

1. جنبش سبز، و حرکت اش، از «الله اکبر» گفتن های شبانه و «رأی من چه شد» های روزانه،

به سوی محوریت یافتن «ایران» بجای «اسلام» در شعارهایی همچون «آزادی، استقلال، جمهوری ایرانی»، و «جانم فدای ایران» نشان از کم رنگ شدن ایدئولوژی های منسوب به اسلام شیعی و پر رنگ شدن تمایلاتی عرفی و دموکراسی سکولار در میان جوانان ایران بوده است. در طول تنها یک سال 1388 این جوانان توانستند اثر شعارهای مذهبی بازمانده از ایام انقلاب را از روح خود زدوده و به ریشه های سکولار ایرانیت خود برسند.

2. نمایش وسیع وجود این تمایلات راه را برای اندیشیدن به یک «آلترناتیو سکولار دموکرات» نیز گشوده است. اگر ملت جوان سال ایران از حکومت اسلامی به جان آمده است و جانشینی را برایش می جوید که در جمیع جهات با آن متفاوت باشد، باید به ایجاد این جانشین اندیشید و راه های رسیدن به آن را سبک - سنگین کرد.

3. ایجاد آلترناتیوی برای حکومت مذهبی - ایدئولوژیک کنونی نیازمند دو مؤلفه است: یکی هویت یافتن و مشخص شدن مختصات یک «جنبش سکولار دموکرات» و سپس کوشش برای ایجاد اتحادی وسیع مابین کسان و نیروهایی که هویت خود را به مدد آن «مختصات» تعریف می کنند. آنان که شش سال پیش با این تحلیل قدم در راه نهاده بودند نخست ناگزیر بودند تا راه های مختلفی را بیمایند تا دریابند که چگونه می توان به اهداف بالا رسید. آیا «نظر» بر «عمل» چیرگی دارد یا عمل است که نظر را به پختگی و صلابت می رساند؟ تجربه نشان داد که هیچ یک از دو روی چنین سکه ای را نمی توان بر دیگری اولویت داد. نظر و عمل اول و آخر ندارند بلکه در هر چرخش سکه یکی روی آمده

و دیگری از نظر غایب می شود اما مهم چرخیدن مدام سکه و رفت و آمد دائم بین نظر و عمل است که می تواند راه گشا باشد.

بدین سان سفری سه ساله عاقبت در فروردین 1392 رهروان داوطلب سکولار دموکراسی را به این نتیجه رساند که «هویت یابی نیروهای سکولار دمکرات» و «تبدیل شدن شان به یک واحد نیرومند سیاسی» تنها در دامن زدن به «گفتگو» است که می تواند متحقق شود؛ گفتگوئی که خود مشکلات عمده ای را پیش رو دارد؛ چرا که فضای سیاسی اپوزیسیون حکومت اسلامی از بیماری هائی مزمن در رنج است؛ بیماری هائی همچون برتری طلبی، خودمحور بینی، ناسازگاری با دیگری، نارواداری، آویختن به مشکلاتی که حل شان در خارج کشور و پیش از فروپاشی حکومت اسلامی ممکن نیست، و... به عبارت دیگر، باید کوشش می شد تا، بر فراز این «فضای ناممکن ساز گفتگو»، گفتگوئی سازنده را در بین نیروهای بالقوه سکولار دموکراسی تمشیت داد، بشرط آنکه «تمشیت دهندگان» خود از آن مشکلات فاصله گرفته باشند و همچنین برای خود از این نمد کلاهی نخواهند.

«رسیدن به تعریف ماهوی سکولار دمکرات بودن» نخستین قدم در این راه پر پیچ و خم بود؛ چرا که تا تو ندانی که کیستی چگونه می توانی دوست و دشمن، همراه تا مقصد و رفیق نیمه راه را از هم تشخیص دهی؟ کوششی چند ماهه توانست حدود 250 تن از شخصیت ها و کوشندگان سیاسی و روشنفکری ایرانی را به ارائهء سندی رهنمون شود که اکنون با نام «پیمان نامهء عصر نو» شناخته می شود؛ پیمان نامه ای که مآلاً می تواند حتی کمکی به نویسندگان «مقدمهء قانون اساسی سکولار دموکرات ایران آینده» باشد.

قدم بعدی اما یافتن راه حلی برای ایجاد گفتگو بود؛ گفتگوئی که می باید مابین کسانی برقرار باشد که به آن «پیمان نامه» پایبند بوده و بکوشند، علیرغم انبوهی از سوء تفاهم ها، کجروی ها و دشمنی های موضعی، به سوی تبدیل جمع سکولار دموکرات های ایرانی به یک نیروی سیاسی منسجم و کارآمد حرکت کنند. روشن بود که چنین گفتگوئی نمی توانست خود در زیر سقف یک حزب یا تشکل، و یا بر حول محور یک شخصیت خاص سیاسی، انجام گیرد. هر تشکل و هر شخصیتی که بخواهد در فضای آشفتهء اپوزیسیون خود را به محور گردهمائی تبدیل کند بیشتر دافعه ایجاد می کند تا جاذبه. این واقعیت بدیهی تنها به یک راه حل عملی اشاره می کرد: ایجاد زمینی «بی طرف» برای انجام گفتگوهای که هیچگونه فشار و ایجابی نخواهد آنها را به نتیجه ای از پیش تعیین شده بکشاند. راه حل حصول به «بی طرفی» نیز اینگونه یافت شد که چند تنی داوطلب شوند تا، فارغ از مواضع سیاسی و گروهی خود، همت خویش را بر ایجاد یک «کمیته ای اجرائی» متمرکز کنند که اعضانش، علیرغم مأموریت شان در راستای ایجاد کنگره ای برای گفتگوی سیاسی، درگیر بحث های سیاسی نشوند و فقط راه های ایجاد «زمین بی طرف برای انجام گفتگو» را در مد نظر داشته باشند. در این مورد نیز چند تنی داوطلب شدند؛ کسانی آمدند و از نیمه راه برگشتند و کسانی هم وفادارانه بر این مقاصد پای فشردند. نام «زمین بی طرف گفتگو» شد «کنگرهء سالیانهء سکولار دموکرات های ایران» و، مطابق مفاد «پیمان نامهء عصر نو»، هر کس که خود را «سکولار دموکرات» می دید صاحب این کنگره نیز می شد

و می توانست به گفتگو در این زمین «بی طرف» بنشیند. حتی می شد از مخالفان سکولار دموکراسی نیز دعوت کرد که در گفتگو شرکت کنند. زیرا فکر و نظری که در میدان چالش های سخت آزموده نشود نه تنومند می شود و نه کارائی عملی می یابد.

اولین کنگره سکولار دموکرات های ایران در واشنگتن، پایتخت ایالات متحده آمریکا برگزار شد و علت انتخاب این شهر نیز تنها به «امکانات محلی» ایرانیان ساکن آن می شد که برخی شان اعلام داشته بود که می توانند در این راه کمک رسان علاقمندان باشند. بخصوص آقای تقی مختار، مدیر و سردبیر نشریه «ایرانیان» که در این شهر منتشر می شود، و نویسنده ای است که هم از آغاز حرکت سکولار دموکرات ها همراه و یاورشان شده، داوطلبانه به مدد کمیته برگزاری آمد.

برای خیلی ها تصور اینکه عده ای که خود را سکولار دموکرات می دانند تنها برای انجام «گفتگو» به واشنگتن آمده باشند مشکل بود. اما کنگره ثابت کرد که جز انجام آن گفتگو، و البته در راستای تقویت مبانی هویتی سکولار دموکراسی، هدفی نداشته است. نه دستور کاری در میان بود و نه قرار بود قطعنامه ای صادر شود. تنها آشنائی با یکدیگر، هم اندیشی و و صول به همدلی، و یافتن مقاصد مشترک و سپس، اگر شد، اندیشیدن به راه حل های سکولار دموکرات برای آینده وطنی که اشغال کنندگان اش سکولار دموکرات ها را به تبعیدی طولانی فرستاده بودند مطرح بود.

در طول همین رویارویی ها بود که سه تشکل سکولار دموکرات بوجود آمدند، بی آنکه هیچ یک ربطی به خود «کنگره» داشته باشند. نخستین آنها تشکلی شد که اکنون با نام «نهاد هماهنگی جنبش سکولار دموکراسی ایران» شناخته می شود و دارای سایت و صفحه فیس بوک اختصاصی خویش است و می خواهد هر آن امکانی را که دارد در اختیار شاخه ها و شقوق آن جنبش سکولار دموکرات فراگیری قرار دهد که تعلق به همه دارد.

دومین نهادی که از دل گفتگوهای سال 92 بیرون آمد و در دومین کنگره سکولار دموکرات های ایرانی، که در شهر بوخم آلمان برگزار شد، اعلام موجودیت کرد «پیوندسرای هنرمندان و نویسندگان سکولار دموکرات ایران» نام گرفت و نشان داد که سکولار دموکراسی صرفاً امری سیاسی نیست و ایرانیان سکولار دموکرات می توانند بنا بر حرفه و کار و علاقه خود نیز دست به ایجاد تشکلات سکولار دموکرات خاص خود بزنند.

سومین نهاد نیز «مجمع سازمان های سکولار دموکرات ایران» نام گرفت که بجای گرد آوردن شخصیت های سکولار دموکرات همت خویش را در راستای گرد هم آوردن اینگونه سازمان ها متمرکز کرد. سال گذشته، دومین کنگره سکولار دموکرات های ایران در شهر بوخوم شاهد استقبال شخصیت های مختلفی بود که اگرچه در گروه ها و سازمان ها و احزاب گوناگون متمرکز بودند اما می پذیرفتند که سکولار دموکراسی می تواند مؤلفه ای فراجنبی و فراحزبی باشد که قابلیت ایجاد همکاری های وسیع تر سیاسی - اجتماعی را دارد و اگر «گفتگو» های پیرامون سکولار دموکراسی ادامه یابد می توان امیدوار بود که شاهد ایجاد جبهه متحدی باشیم که در آن دموکراسی خواهان سکولار رنگارنگ به فردای رنگارنگ ایران می اندیشند و در عمل ثابت می کنند که نه تنها «رنگارنگی» صفت هویت واقعی ایران است بلکه

لازم است، با توسل به بی طرفی و رواداری بنیادین سکولار دموکراسی، از دل رنگارنگی های قومی و مذهبی و فرهنگی مردم ایران به «وحدتی رنگین کمانی» رسید.

در بخوم، و در حاشیه کنگره دوم، دوست قدیم و هنرمند چیره دست و تولید کننده خوش سلیقه برنامه های تلویزیونی، آقای سیروس ملکوتی، سلسله گفتگوهائی تلویزیونی را با شرکت کنندگان در کنگره برقرار کرد و از جمله دیدگاه شان را درباره نفس برگزاری این کنگره ها به پرسش کشید. یکی از پاسخ دهندگان به او نیز من بودم. گوهر پاسخ من به او، این بود که کنگره سکولارهای ایران، که اکنون امیدوارانه می رود تا به صورت یک حادثه سالپانه و یک سنت سیاسی - اجتماعی - فرهنگی درآید، محل برخوردها و ارائه نظرات مختلفی در کم و کاست یا ضرورت و گریزناپذیری استقرار یک حکومت سکولار دموکرات در ایران است. کمیته برگزاری کنگره با پخش مستقیم آنچه در جریان کنگره می گذرد (و این مهم در کنگره نخست بکوشش و همت دوست خوش فکر، آقای سعید بهبهانی انجام شد) و قرار دادن ویدئوهای سخنرانی ها و پرسش و پاسخ ها بر روی اینترنت همه امکانات شخصیت ها و سازمان های سیاسی را در برابر دید کنجکاو علاقمندان به آینده ایران قرار می دهد و، در عین حال، میدانی را فراهم می سازد تا هر گروه و شخصیت کوشنده بتواند توانائی ها، تمایلات و مخالفت هایش را در راستای رسیدن به جبهه ای از سکولار دموکرات های ایران، و تبدیل آن به یک نیروی جانشین سیاسی، در معرض دید ایرانیان قرار دهد.

امسال دوستداران سکولار دموکراسی در شهر فرانکفورت داوطلب برگزاری سومین کنگره شده اند. کمیته برگزاری، که اداره امور و تهیه امکانات مالی و اجرایی انجام کنگره را بر عهده دارد، چند ماهی است که تلاش خود را برای هرچه بهتر برگزار شدن کنگره امسال آغاز کرده است. روند عنایت مالی به کمیته نیز از سال پیش کارآمدتر شده و دوستداران سکولار دموکراسی با رغبت بیشتری به کمک کمیته آمده اند.

اما آنچه کنگره امسال را از دو کنگره قبلی متفاوت می کند، تصمیم کمیته برگزاری برای «سامان دادن» هرچه بیشتر به گفتگوها است. در این راستا، کمیته یک «مضمون کلی» را برای کنگره امسال پیشنهاد کرده که به نظر می رسد اگر بر روی آن تمرکز شود کنگره با دست آورد عمده ای به کار جاری خود پایان خواهد داد. مضمون مزبور چنین است: «چرا سکولار دموکرات ها هنوز متحد نشده اند؟» از نظر اعضای کمیته این پرسشی کلیدی است که پاسخ به آن می تواند راهگشای اقدامات گسترده بعدی باشد. کنگره دارای چهار نشست سه تا چهار ساعته خواهد بود و در هر نشست یک سخنران مدعو و تا حد هشت سخنران داوطلب به ایراد سخنان کوتاه پرداخته و سپس مجلس مشورت و پرسش و پاسخ برقرار خواهد بود. هر نشست، در ارتباط با مضمون کلی کنگره، دارای یک عنوان خاص نیز هست، بدین شرح:

موضوع نشست اول: «موانع و ضرورت اتحاد نیروهای سکولار دموکرات در راستای ایجاد آلترناتیو». برای ایراد سخنرانی در این مورد از آقای دکتر حسن ماسالی دعوت شده است؛ مردی که پس از یک عمر شراکت در مبارزات دموکراسی خواهانه، اکنون به بازبینی گذشته و جمع بندی تجربیات خود نشسته و

دست به انتشار مجموعه ای از خاطرات و اسنادی زده است که همگی نمایانگر راه پر پیچ و خم طی شده هستند. این نشست را دکتر سیاوش عبقری اداره می کند که کولباری از تجربه سیاسی را در رهگذر متحد ساختن نیروهای سکولار دموکرات ایران با خود دارد. تا کنون چندین نفر از شرکت کنندگان برای ایراد سخنرانی در این نشست داوطلب شده اند.

موضوع نشست دوم، «فعالیت ها و قراردادهای خارجی حکومت اسلامی و وظیفه متحد اپوزیسیون سکولار دموکرات» است. برای ایراد سخنرانی در این مورد از آقای فرهنگ قاسمی دعوت شده و، از آنجا که کنگره امسال سکولار دموکرات ها یک هفته پس از سر رسید انجام توافقات حکومت اسلامی با کشورهای پنج بعلاوه یک تشکیل می شود، نشست دوم کنگره می تواند حائز اهمیت خاصی باشد و آقای فرهنگ قاسمی، که از شخصیت های بارز سیاسی جمهوریخواه و سکولار دموکرات ایران هستند می توانند به مسئله حضور حکومت اسلامی بعنوان نماینده کشورمان در محافل بین المللی پرداخته و اهمیت وجود یک تشکل وسیع سکولار دموکرات را برای مقابله با ناکارآمدی های آن بررسی نمایند. اداره این نشست با آقای احمد تاج الدینی است که از حقوقدانان سکولار دموکرات ایران محسوب می شوند.

موضوع نشست سوم عبارت است از «مشکل عدم توجه به تفاوت های مسائل اکنونی و اینجائی (خارج کشور) با مسائل فردائی و آنجائی (داخل کشور)» که فعلاً من داوطلب انجام سخنرانی در آن شده ام اما اگر در یک ماهی که تا برگزاری کنگره راه هست شخص دیگری برای انجام این سخنرانی اعلام آمادگی کند ترجیح ام آن است که جای خود را به او بدهم. اداره این جلسه با آقای محسن ذاکری است که در تمام شش سال گذشته در راستای شناخت و توضیح و تبیین سکولار دموکراسی کوشا بوده و از چهره های معتمد این راه محسوب می شود.

و بالاخره موضوع نشست چهارم چنین است: «حفظ تمامیت ارضی ایران همچون پیش شرط استقرار سکولار دموکراسی در ایران». انجام سخنران اصلی این نشست را آقای کورش اعتمادی بر عهده گرفته است. به اعتقاد من، با توجه به وضعیت پر آشوب منطقه و نقش ویرانگری که حکومت اسلامی مسلط بر ایران در ایجاد نارضایتی میان اقوام ایرانی بازی کرده است و می کند، شنیدن سخنان یک متفکر و نویسنده جوان و تازه نفس ایرانی که در زمینه اداره کشورهای واجد جمعیت های گوناگون مطالعاتی دارد بسیار جالب است. اداره جلسه نیز با نویسنده خوش فکر ایرانی، آقای اقبال اقبالی است که سال گذشته در کنگره بوخوم شرکت کرد و سپس به قافله رهروان راه سکولار دموکراسی پیوست.

اما مهمتر از همه این نکات، از نظر من، هدف اصلی نمی تواند جز نشان دادن حضور منسجم نیروهای سکولار دموکرات ایرانی، که نهاد آترناتیو نیز عاقبت از دل آنها زاده خواهد شد، باشد. از این نظر، من به شخصه و تا توان اش را دارم، حضور در کنگره های سالیناه سکولار دموکرات ها را برای خود یک «فریضه ملی» تلقی می کنم و، علیرغم مشکلات مختلفی که وجود دارد، می کوشم همچون سربازی در اردوگاه سکولار دموکراسی ایران آماده خدمت باشم. یکی از عللی که در سال گذشته و امسال محل برگزاری کنگره از امریکا به اروپا منتقل شد نیز چنین بوده است. سکولار دموکرات های مقیم اروپا می

توانند با راحتی بیشتری، با آمدن به کنگره امسال، دلبستگی خود را به این جریان نشان داده، و اعتقاد خود را به اینکه تنها راه رسیدن به یک آلترناتیو سکولار دموکرات در برابر حکومت اسلامی شراکت در یک چنین نمایش منسجمی است ثابت نمایند.

ما، در سومین کنگره سکولار دموکرات های ایران، که در چهارم و پنجم ماه جولای پیش رو در شهر فرانکفورت برگزار می شود، تنها برای شنیدن چند سخنرانی و شرکت در چند پرسش و پاسخ شرکت نمی کنیم. هدف ما آن است که قطعه ای تکمیل کننده در پازلی دلگشا باشیم که می تواند تصویری از ایران سکولار دموکرات آینده را در پیش چشم مردم ایران و جهان به نمایش بگذارد.

کسی ما را به شرکت در این «تظاهر دل گرم کننده» دعوت نمی کند؛ کسی خرج سفر و اقامت ما را نمی دهد؛ ما به خرج جیب های کوچک خود و به شوق برساختن نیروئی که هدفی جز ساختن ایران آزاد و آباد آینده ندارد، رنج سفر را بر خود هموار می کنیم و می رویم تا، دست در دست هم، به وطن رنج کشیده مان بگوئیم که فرزندان اش، با همهء سختی های ناشی از تبعید و غربت، نه او را و نه دلاوران زندانی و تبعیدی اش و نه جوانان در رنج روزانه اش را فراموش نکرده اند. در واقع، در برابر عظمت سختی هائی که بر وطن مان روا می شود، شرکت در کنگرهء سکولار دموکرات های ایران انجام وظیفهء کوچکی است که خوشبختانه می تواند ثمرات بزرگ داشته باشد.

با ارسال ای - میل خود به این آدرس می توانید مقالات نوری علا را هر هفته مستقیماً دریافت کنید:

NewSecularism@gmail.com

مجموعهء آثار نوری علا را در این پیوند بیابید:

<http://www.puyeshgaraan.com/NoorialaWorks.htm>

صفحهء نوری علا در فیس بوک:

<https://www.facebook.com/esmail.nooriala.5>